

Ἔτσι ἄχ! ἔτσι ἄμοιρη μάννα, περνᾷς τὴ γκρεμισμένη ζωὴ σου.

Ὁ ἥλιος πιά τὴ θερμὴν του δὲ ρίχνει, τὰ λούλουδα δὲν ἔχουν μυρουδιά, καμμιά χαρὰ δὲ φέρνουν τὰ τραγούδια κι οὔτε φωνιὲς δὲ χτίζουν τὰ πουλιά.

Καὶ θὰ περάσουν ὥρες, μέρες, μῆνες, χρόνια! καὶ θάρρηθῃ ὁ μεγάλος αὐτὸς μάστορας, ὁ Καιρὸς, νὰ ράψῃ τὴ σκουμένη σου καρδοῦλα, πάλι θὰ θρέψῃ ἴσως ἢ πληγὴ τῆς, μὰ τὸ σημάδι πάντα θὰ τῆς μένη. Παρίσι, Δεκεμβρὸς τοῦ 909.

ΣΤΑΧΤΟΠΟΙΤΑ

ΒΓΗΚΑΝΕ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

καὶ πουλιούνται στὸ Βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» δρ. 4.

ΠΕΡΙΕΧΑΜΕΝΑ :

Σὰ λάμπει ὁ ἥλιος - Μιά κριτικὴ - Ἐνωσὴ θὰ πῆ δύναμη - Τρομοκρατία - Μάθησι καὶ λευτεριά - Ὁ «Συγγραφεὺς» - Ἐπίλογος - Ἐκατὸν πενήντα - Διοργανισμὸς γιὰ τὴ γλώσσα 1904 - Ἡ γραμματικὴ τοῦ Ροντάκη - Δεφτεριά καὶ μάθησι - Τὸ ἄητο τοῦ Νεσμίου - Ἐνα γράμμα - Οἱ παράδες - Διαβάζοντας τὰ Πάτρια Σκευοῦλες - Ἡ κλωστίτσα - Ἐνα νόστιμο ἐπιχειρήμα - Ξενισμὸς - Ταχυδρόμος, ταχυδρομεῖο, πόστα - Ἐνας ἔνας - Τὴ λέγεται γλώσσα - Ἀνοιχτὸ γράμμα - Τὰ βιβλία μας καὶ τὰ περιοδικὰ μας - Ὁ Ἄντρας καὶ ἡ γυναίκα - Ὁ κ. Η. Krüger - Τὸ φεγγάρι - Ἡ χημία τοῦ λαοῦ - Μαρία Ἐλένη - Καλοσύνη καὶ Αἰθάλα - Ἀγα λόγια - Ὁ Μεσοσαζέρος - Τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσά - Πρωτοχρονιατικὸ - Ἀγάπη - Πέρα πέρα - Ὁ Νουμάς - Γράμμα στὴ Μυριέλλα.

ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ

Η „ΔΗΚΥΘΟΣ“

(Τραγούδια. Δραχμὲς 3 προπληρωτέες).

Βγαίνει σὲ λίγες μέρες

Συντρομητὲς γράφονται μόνο στὴν κυρία

ΕΥΣΤΑΘΙΑ Δ. ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ

Πλατεῖα Κυριακοῦ, Ἀθήνα

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1/2

Γιὰ τίς ἐπαρχίαι δεχόμεστε καὶ τρίμηνας (3 δρ. τὴν τρίμηνα) συντρομῆς.

Κανίνας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂν δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμῇ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κισκία (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδρόμου (Ἀκαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὸ κισκίον Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλῇ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεία τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Στρατὸς καὶ Βουλὴ - Τί γινότανε στὰ 97 - Ὁ κ. Ἀντρέας - Ὁ κ. Φυτόσοφος καὶ ἡ καθαρεύουσα - Πανάς καὶ Σία.

ΝΑ ΜΗ μπαίνουνε στὴ Βουλὴ οἱ ἀξίωματικοί, μὰ νὰ μένουνε στὸς στρατῶνες τοὺς Νά, τί λένε, πὼς ἀποφάσισε νὰ ζητήσῃ ὁ «Στρ. Σύνδεσμος» ἀπὸ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν. Κι ἂν εἶναι ἀληθινὸ αὐτὸ, κι ἂ γίνῃ, δὲν μπορεῖ κανεὶς παρὰ νὰ συχαρεῖ τοὺς ἀξιωματικούς μας ποὺ εἶδαν ἐπιτέλους τὸ σωστὸ κι ἀποφασίσανε νὰποκλείσουν τοὺς στρατιωτικούς ἀπὸ τὴ Βουλῇ.

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τοῦ «Στρ. Σύνδεσμου» τοὺς κάνει χαλάλι τὰ καινούρια γαλόνια ποὺ μὲ τὸ φτυάρι τελευταῖα σκορπιστήκανε, τοὺς κάνει ἄξιους ἀκόμα καὶ γι' ἄλλα καινούρια γαλόνια. Ἐπιτέλους ἂς μένουνε στὸς στρατῶνες τοὺς κι ἂς φορτώνονται γαλόνια - ὄνει νὰ βασταῖ ἢ τσέπη μας νὰ τοὺς πλερώνῃ καὶ τοὺς μιστοὺς.

ΕΙΝΑΙ γνωστὸ πὼς στὰ 97, ὅταν ἀκόμα ὁ Τοῦρκος βρισκότανε ἔξω ἀπὸ τὴ Λαμία, οἱ ἀξιωματικοί μας, ὅσοι πολιτευόντουσαν ἢ εἶχανε σκοπὸ νὰ πολιτευτοῦν ὑστερ' ἀπὸ τὴν εἰρήνην, ψηφιστοῦσανε μέσα τοὺς στρατῶνες τοὺς κι ἀδυνατίσανε τοὺς λόγους τοὺς, στέλλοντας τοὺς πατριώτες τοὺς ἐφεδρὸς μὲ ἄδεια στὴν πατρίδα τοὺς.

Γιατί ὅποιος πολιτεύεται, ὅλα τὰ μέσα τὰ θεωρεῖ ἱερά γιὰ νὰ πτύχῃ τὸ σκοπὸ του. Οἱ ἀξίωματικοὶ μοναδικὸ σκοπὸ τοὺς πρέπει νὰχουν πὼς νὰ μορφώσουνε στρατὸ καὶ γι' αὐτὸ ἢ Ἐθνοσυνέλευσιν μεθαύριο δὲν πρέπει νὰ διστάζῃ καθόλου νὰ κάμῃ αὐτὸ ποὺ ζητᾷ: σήμερὰ ὁ «Στρ. Σύνδεσμος».

Τ' ΕΙΝΑΙ πάλι αὐτὰ τὰ ἐξωφρενικὰ μὲ τὸν καθηγητὴ κ. Ἀντρέαν; Μιλῶντας, λένε, στὴν ἐξέτασι κάποιου Σαμιώτη φοιτητῆ γιὰ τὰ οικονομικὰ τῆς Σάμου, κατὰκρινε τοὺς Σαμιώτες πολιτικούς, ποὺ μὲ τὰ ταπεινὰ προσωπικὰ τοὺς πάθια φέρανε τὸ ἤρωϊκὸ νησι στὸ σημερινὸ τοῦ χάλι κ' οἱ Σαμιώτες φοιτητὲς, λέει, ἂνεὶ νὰν τὸν χεροκροτήσουνε γιὰ τὴν εὐλιχρίειά του, τὸ ἐναντίον, θεορθηθήκανε καὶ φερίζουνε νὰ μὴν τὸν ἀρίσουνε νὰ ξαναπαράδῃσι στὸ Πανεπιστήμιον.

Ἡ «Ἀκρόπολις» ἔγραψε πὼς δὲ φταῖνε οἱ Σαμιώτες φοιτητὲς, μὰ ἄλλοι, πούχουνε συφερό, σπρώξανε τὰ πράματα στὸ ἀπροχώρητο. Ἄν εἶναι ἔτσι, πρέπει οἱ φοιτητὲς, καὶ πρῶτοι πρῶτοι οἱ Σαμιώτες φοιτητὲς, νὰ μαζωχτοῦνε γύρω στὸν καθηγητὴ τοὺς καὶ νὰ βάλουν κάθε κατεργάρη στὴ θέση του.

Ο ΦΥΤΟΣΟΦΟΣ κ. Δρακούλης μὲ τὸ θιασὸ του πήγε στὸ Βόλο, κι ἀπὸ κεῖ δὲν ξέφυγε γιὰ ποὺ θὰν τοῦ δώσει, μὲ σκοπὸ νὰ φωτίσῃ τις ἐργατικὲς τάξεις καὶ νὰ διαδώσῃ τις σοσιαλιστικὲς καὶ σοφοφαγικὲς ἰδέες του. Ὁ κ. Δρακούλης εἶναι ποῦρος καὶχρυσούσανος καὶ στὴν κουβέντα του καὶ στὸ γράψιμό του. Καταντάει λοιπὸν ἀκατανόητο πὼς θὰν τὰ καταφέρει νὰ φωτίσῃ τὸ λαὸ μὲ τὴ γλώσσα ποὺ μεταχειρίζεται. Σοσιαλισμὸς καὶ καθαρεύουσα!.. Αὐτὸ τὸ ἀνάποδο κι ἀταίριαστο μόνο στὸ Ρωμαϊκὸ μπορούσε νὰ γίνῃ!

Ὡστόσο νά, ποὺ γίνεται κι αὐτὸ. Τὸ πὼς τώρα γίνεται, εἶναι ἄλλο ζήτημα κι ἂ θέτε σὰς τὸ λέμε. Πάντα μεταξὺ ρήτορα κι ἀκροατηρίου ὑπάρχει ἕνας τρίτος, εἶδος ντραγουμάνος. Ὁ ντραγουμάνος λέει: τοὺς ἐργάτες πὼς ὁ τάδε κύριος, πούναι σοφὸς κτλ., θὰ σὰς πεῖ τὸ καὶ τὸ καὶ νὰ προσέξῃτε στὰ λόγια του. Ὁ ρήτορας ἀνεβαίνει στὸ βῆμα, ἀρχινάει νὰ κόβῃ τις κοῦρες του καὶ τις ἐλληνοκώρες του καὶ οἱ ἐργάτες...χαμουριούνται ἀπὸ τὴ συγκίνηση.

Αὐτὸ, μὰς εἶπαν, ἔγινε τις προάλλες στὸν Πειραιᾶ μὲ κάποιον κύριον ποὺ κατεβήκανε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ μιλήσανε τοὺς ἐργάτες. Τὸ ἔθιο, ἐλπίζουμε, νὰ γίνῃ καὶ στὸ Βόλο μὲ τὸν κ. Δρακούλη.

ΕΝΑ ἄλλο, ποὺ μπορεῖ κανεὶς καὶ γι' αὐτὸ νὰ συχαρεῖ τὸ «Στρ. Σύνδεσμον», εἶναι ἡ ἀπόφασις ποὺ πήρε νὰ ζητήσῃ νὰ καταργηθῇ ἀπὸ τὸν καινούριον ὄργανισμὸν τοῦ Στρατοῦ ἡ γαλοῖα ἐκείνη διάταξι ποὺ διόριζε τρεῖς ποητικὲς στρατιωτικὲς μὲ τὸν τίτλον «Ἐθνικὸς ποιητῆς» καὶ μὲ βαθμὸν καὶ μιστὸ λοχαγῶν.

Ὁ κ. Φωκ. Πανάς, ὁ κ. Μηνᾶς Τραμπακουλόπουλος

Κ' ἔτσι οἱ στίχοι τοῦ κ. Καβάφη ἔρχονται τόσο τρομαχτικὰ ἤρεμοι ποὺ νοιώθει πρὶν νὰρθοῦν νὰ μὰς βροῦνε - μέσα σὲ μιὰ μεγάλη κάμερα ἔρημη, ἀγρόπνησαν καὶ κλάψανε πολὺ: καὶ μὰς ἤρθαν μόνο, σὰν εἶδαν πὼς μποροῦν νὰ μὰς ποῦν τὸν πόνο τοὺς, δίχως μὲ κανένα μελοδραματικὸ κίνημα, νὰ τὸν θεαματοποιήσουν ἢ μὲ καμμιά πομπωδικὴ ἔκφρασι νὰ ἐγγίσουν τὴν ἱερότατη θλίψιν του. Προσπαθεῖ νὰ μὰς παρηγορήσῃ γιὰ τὴ ζωὴ, νὰ μὰς χαμογελάσῃ, εἶναι ἤρεμος καὶ κρύβει ὅσο μπορεῖ καὶ πρὸ σπαρτιάτικα, τὸ μυστικὸ πόνο ποὺ τοῦ ξεσκίζει τὰ στήθια ὁ κ. Καβάφη.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ὠραιοτέρα ἔργα τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου εἶναι μέσα στὸν Ἅγιον Πέτρο τῆς Ρώμης τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένου Μαρίας ὅταν σηκώνει τὸν πεθαμένον γιὸ τῆς ἀπάνω ἀπὸ τὸν τάφο. Ἐχε τόσο κλάψῃ τις φριχτὲς μέρες τῶν Παθῶν, ποὺ τώρα πια τὴν ἡμέρα τῆ στερνῆ τοῦ Ἐνταφιασμοῦ κουράστηκε, καταβλήθηκε, ἔλιωσε. Κρατεῖ πεθαρμένο τὴ ζωὴ τῆς ἀπάνω στὰ χεῖρα τῆς κ' εἶναι τόσο ἤρεμη ἀπὸ τὴν πολλὴ κούρασι ποὺ θαρρεῖ καὶ χαμογελά. Ἀριστοκρατικότερη ἔκφρασι πόνου δὲν ὑπάρχει, φαίνεται μου. Καὶ τραγικότερη. Καὶ φαίνεται μου ἀκόμα τίποτα ἄλλο στὸν κόσμον δὲν ξέρω νὰ μοιά-

ζει τόσο πολὺ μὲ τὴν ψυχὴ τοῦ κ. Καβάφη. Ἔτσι θλιμμένη, ἔτσι σεμνὰ ἀπελπισμένη παρουσιάζεται μας ὑστερὰ ἀπὸ ἀνάκουστο μοιρολόι ἢ ψυχὴ τοῦ κ. Καβάφη, κρατώντας στὰ χεῖρα τῆς σεμνὰ καὶ ὑπομονετικὰ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς του. Ὅλη ἡ ποίησι τοῦ κ. Καβάφη μὰς δηγᾶται γιὰ κάποια μερόνυχτα, πολὺ μακρινὰ, πολὺ μακρινὰ, ποὺ ὁ ποιητὴς πολλὴ χαρὰ καὶ πολλὴ θλίψιν θὰ αἰσθάνθηκε.

Ὡς ὅτου ποὺ μιὰ μέρα :

«Χωρὶς περιοικεψι, χωρὶς λύπην, χωρὶς αἰδῶ, μεγάλη κ' ὀνηλά τριγύρω μου ἔχισαν τείχη. Καὶ κάθομαι καὶ ἀπελπίζομαι τώρα ἐδῶ. Μὲ τρώγει τὴν καρδιά καὶ τὸν νοῦν αὐτὴ ἡ τύχη, διότι πράγματα πολλὰ ἔξω νὰ κάμω εἶχον. Ἄ, ὅταν ἐκίχην τὰ τείχη πὼς νὰ μὴν προσέξω. Ἄλλὰ δὲν ἄκουσα ποτε κρότον κλισῶν ἢ ἤχον. Ἄναυσθῆτως μ' ἔκλεισαν ἀπὸ τὸν κόσμον ἔξω.»

Καὶ δὲ διαμαρτυρήθηκε, δὲν ἐκίνησε τὸ χεῖρ του γιὰ κάποια ἀντίστασι. Ἐσκυψε τὸ κεφάλι στὴ Μοῖρα κ' ὑποτάχθηκε, μὰ δὲν παρηγορήθηκε. Ἔτσι ἄφησε τὰ χρόνια καὶ πῆγαν καὶ χάθηκαν οἱ ὠραῖοι καιροὶ τῆς νιότης καὶ τώρα, καὶ τώρα, σὰ νὰ τὸ

μετχνισιώνει, σὰ νὰ λυπάται :

...Στοῦ καφενεῖου τοῦ βοερού τὸ μέσα μέρος μὲ μὴν ἐφημερίδα ἐμπρὸς του, χωρὶς συντροφιὰ.

Καὶ μὲς στῶν ὀθλιῶν γηραιῶν τὴν καταφρόνια σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τὰ χρόνια ποὺ εἶχε καὶ δύναμη, καὶ λόγο κ' ἐμορφιά.

Ἐρεῖ ποὺ γέρασε πολὺ - τὸ νοιώθει, τὸ κυτᾶζει. Κ' ἐν τούτοις ὁ καιρὸς ποὺ ἔταν νέος μοιάζει σὰν χθές. Τὶ διάστημα μικρὸ, τί διάστημα μικρὸ.

Καὶ συλλογιέται ἢ φρονήσις πὼς τὸν ἐγέλα καὶ πὼς τῆς ἐμπιστεύονταν πάντα - τί τρέλλα! τὴν ψεύτρα ποὺ ἔλεγε: «Ἀἰετο. Ἔχεις πολὺν καιρό».

Θυμᾶται ὁρμὲς ποὺ βάσταγε καὶ πόση χαρὰ θυσιάζε. Τὴν ἀμνασι τὸν γνώση καθ' ἐδαιρία χαμένη τώρα τὴν ἐμπαίζει.

...Μὰ ἀπ' τὸ πολὺ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θυμᾶται ὁ γέρος ἐξαίστηκε. Κι' ἀποκοιμᾶται στοῦ καφενεῖου ἀκουμπισμένος τὸ τραπέζι.»

Μὰ πόσο ἀργά! Πόσο ἀργά τὸ ἀντιλαμβάνεται αὐτὸ ὁ Ποιητὴς καὶ πόσο εἶναι περιώδυνο τὸ παρὰ-

καὶ ὁ κ. Σπύρος Μαρτσούκας (ὁ τρίτος μὲ τὸν τίτλο «ἐθνικὸς ἀρχιποιητής»), ποῦ εἶχανε εἰσουργη αὐτὴ τὴ θέση, θὰ μείνουν ἔτσι στὰ κρῦα τοῦ λουτροῦ, δίχως γαλόνια καὶ σακαράκα.

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΤΑ ΔΡΑΚΟΥΛΕΙΑ

Φίλε Νομῶ,

Ὁ κ. Δρακούλης στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ τοῦ «Ἐρευνα» δημοσιεύει ἄρθρο γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ κίνηση τῆς Ῥωμοσύνης στὸ 1909. Στὸ ἄρθρο αὐτὸ κάνει λόγο γιὰ τὴν «Κοινωνιολογικὴ Ἐταιρεία» καὶ γιὰ τὸ «Μέλλον» ποῦ ἐβγαίνει πέντε ἄριθμοι καὶ ποῦ εἶχα τὴν τιμὴ νὰ διευθύνω.

Στὶς παρατηρήσεις του καὶ γιὰ τὴν Ἐταιρεία καὶ γιὰ τὴν ἡμερησίαν φαίνεται καθαρὰ κακόπιστος ἢ τουλάχιστο ἀκαταλόγιστος. Ὁ κ. Δρακούλης δὲν ξεχνᾷ κάποιες κἀκιες του. Τὸ ἔργο τῆς «Κοινωνιολογικῆς» δὲν τὸ βρίσκει ὅπως τὸ θέλει, ὅχι γιατί θέλει νὰ κρίνῃ αὐστηρά, ἀλλὰ γιατί δὲν ἔγινε δεκτὴ ἡ πρότασί του διὰ τῶν ἐδῶ «ἐν χορτοφαγίᾳ» ὁπαδῶν του νὰ τὸν κάνουν πρόεδρο καὶ νὰ πάῃ καὶ τὸ συμβούλιό τῆς Ἐταιρείας στὸ ξενοδοχεῖο ποῦ ἔμενε νὰ τοῦ πῆ «Πέκειμ ἐφέντημ». Τὸ τί ἔκανε ἡ «Κοινωνιολογικὴ Ἐταιρεία», ὁ κ. Δρακούλης δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κρίνῃ. Ἐἶναι πολὺ γέρος καὶ πολὺ σκουριασμένος, καὶ ὅχι τόσο ἐλεύθερος ἀπὸ πολλὰ ψέμματα γιὰ νὰ ἄγῃ τὴν αὐστηρότητα νὰ τῆς πῆ τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ.

Ὅσο γιὰ τὸ «Μέλλον», ποῦ λέει πὼς «δὲν ἀπέβη ὅπως ἄχρηστον» καὶ νόμισε πὼς μᾶς σβώνει ἔτσι μὲ μιὰ μονοκοντυλιά, δὲ μᾶς πολυσκοτίζει. Τὸ ἔργο μας δὲν εἶταν γιὰ νὰ τὸ χειροκροτήσῃ ὁ κ. Δρακούλης, οὔτε γιὰ νὰ δώσῃ τίς λίρες του ποῦ μπορούσαμε νὰ ἔχουμε, κολακεύοντας τὴ γεροντικὴ ματαιοδοξία του καὶ δημοσιεύοντας ἄρθρα τετράστυλλα τοῦ ἐρχομοῦ του πέρυσι ὅταν ἦρθε στὴν Ἀθήνα καὶ ζήτησε νὰ πᾶνε οἱ πιστοὶ νὰ τὸν προσκυνήσουν.

Μπορούσαμε νὰ δημοσιεύσουμε καὶ τὸ κλισέ του καὶ νὰ γράψουμε ἀποκάτω ἄνω ἀσμάτων, ὅπως ἔκαμε τίς προάλλες ὁ «Ἐργάτης» τοῦ Βόλου.

Μὰ μεῖς εἴπαμε δὲν πηγαίναμε γιὰ τὸν κ. Δρακούλη καὶ τόχουμε γιὰ τιμὴ μᾶς πὼς στὸ ἔργο μας δὲν ἄγγισε χέρι. Ἐἶναι βέβαια ἄνθρωπος φιλότιμος

καὶ ἔντιμος, ἀλλὰ δὲν εἶναι νέος, οὔτε βγάζει τὸν ἐκυτό του ὡς πρόσωπο ἀπὸ τὴν ἰδέα ὅπως προσβέουμε μεῖς. Ἄν τὸ ἔργο μας ἔκαμε κλάδ, θὰ μᾶς κρίνουν ἄλλοι καὶ θὰ δεχτοῦμε τὸ κάθε τι ποῦ θὰ μᾶς ποῦν οἱ ἀληθινοὶ καὶ κεινοὶ ποῦ βλέπουν μὲ τὰ μάτια ὀλοκάθαρχ.

Μὰ λέει κ' ἓνα ψέμμα ὁ κ. Δρακούλης, πὼς τὸ «Μέλλον» τὸ ἐβγαλε ἡ «Κοινωνιολογικὴ Ἐταιρεία». Ἐκεῖνοι ποῦ μᾶς παρακολούθησαν ξέρον πὼς τὸ «Μέλλον» ἐβγήκε τὸ Νοέμβριον τοῦ 1908 καὶ τὸ Γενάρη τοῦ 1909 ἀγγείλε τὴν ἱδρυση τῆς «Κοινωνιολογικῆς Ἐταιρείας» ποῦ ἀποτελέστηκε ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποῦ βρέθηκαν γύρω στὸ «Μέλλον». Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἓνας κόκκος καλῆς πίστεως θὰ ἔπειθε τὸν κ. Δρακούλη νὰ γράψῃ τὴν ἀλήθεια.

Ἐκεῖνοι ποῦ τοῦ συνιστοῦμε εἶναι νὰ δημοσιεύῃ στὴν «Ἐρευνα» ἄρθρα «βιονομικά, πνευματικὰ καὶ χορτοφαγικά» ἔτσι δὲ θὰ βρεθῇ κανεὶς στὴν ἀνάγκη νὰ πικράνῃ τὸν κ. Δρακούλη ποῦ τοῦ ὀφείλεται δὲ ὁ σεβασμὸς τῆς ἡλικίας του καὶ τοῦ καλοζωισμοῦ του.

Ἐμεῖς τοῦ δηλοῦμε πὼς πιά δὲ θ' ἀσχοληθοῦμε μὲ τ' ὄνομά του, ὅ,τι καὶ νὰ μᾶς ξαναπῆ τὸ πολὺ πολὺ καμμιά φορὰ στὶς σκέψεις μου μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ στοιχεῖα μελέτης μπουζουζαζικῆς ἢ φρενολογικῆς.

Δικός σου

Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ἈΝΟΣΤΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Εἶχα, ἔχω καὶ θὰ ἔχω στὴ ζωὴ μου ἓνα ἰδανικό, — ν' ἀποδείξω ὅτι τὸ Ὀδῆο, ἀφροῦ ἀναμορφώθηκα κατὰ πὼς λένε, ὅχι μόνον δὲν ὑπερετεῖ κανέναν ἰθνηκὸ προορισμὸ, ἀλλὰ καὶ ὡς κοινὸ μορφωτικὸ ἴδρυμα, ἄσχετα ἀπὸ κάθε ἔθνη ἀποστολῆς, δὲν παρουσιάζει καμμιά σοβαρὴ καὶ θετικὴ ἐργασία ἀξία προσοχῆς, τὸ πρόγραμμά του δὲ, ὅπως καὶ ἂν τὸ πάῃ κανεὶς, εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε νόημα τέχνης καὶ κάθε λογικῆ, ἐνῶ ἀνεκνείας ἡ παλιὰ ἐποχὴ τοῦ Ὀδείου καὶ πῶς λογικὴ εἶτανε καὶ πῶς φυσικὴ καὶ γόνιμη.

Τὴ γνώμη μου αὐτὴ τὴν ὑποστήριξα πολλὰς φορὰς, τελευταῖα δὲ σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ ἄρθρα στὸς «Καιρούς», ἄρθρα ποῦ ἐτάραξαν τοὺς κύκλους με-

ρικῶν ἰνδιαφερομένων, ποῦ μ' ἐθεώρησαν γι' αὐτὸ ἀξιο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπάνω μου τουλάχιστο ὁ Αἰντσειος νόμος. Εἶχα ἀποφασίσει νὰ μὴν ἀπαντήσω σὲ μερικὰ ποῦ γιὰ μένα εἶναι ἀνάξια καὶ νὰ περιφρονηθοῦν ἀκόμα, ἀλλὰ γιὰ τὴ δυστυχία μου, ἐκεῖνα ποῦ γιὰ μένα δὲν ἦσαν παρὰ ἐμπαθῆ μωρολογήματα ποῦ διάστρεφαν τίς ἐννοίες τῆς πολεμικῆς μου, προερχόμενα δὲ ἀπὸ ἀπόφρακτα ἄγνοια πραγμάτων, ἄλλοι εἰδικοί, τὰ ἐθεώρησαν ὡς σπουδαῖα κ' ἐβασίστηκαν σ' αὐτὰ γιὰ νὰ μὲ βρῖσουν σὲ τὸν τελευταῖον ἄνθρωπο τοῦ κόσμου. Καὶ τί δὲν μεῦ εἶπαν δὲ οἱ γενναίουψυχοὶ μου κριτικοὶ! Σὰς παραθέτω μερικὰ γιὰ νὰ λάβετε μιὰν ἰδέαν.

Μοῦ εἶπαν ὅτι εἶμαι ἄναντρος, ὅτι ὅσα ἔγραψα εἶναι καυγὰς γιὰ τὸ πάπλωμα, μὲ εἶπκν πρῶτο τυχόντα, ἀξιο νὰ μὲ πάρουν μὲ τὸ κοντόξυλο κ.τλ.

Ἐγὼ γιὰ ὅλα αὐτὰ ποῦ τὰ θεωρῶ τίτλους τιμῆς καὶ ποῦ δὲν κάνουν ἄλλο παρὰ νὰ μ' ἐνθαρρύνουν περσότερο στὸ νὰ συνεχίσω τὸν τίμιον ἀγῶνα ποῦ ἀνάλαβα, εἶμαι ἀναγκασμένος, ἐναντία ἀπὸ τὴ θέλησή μου ν' ἀπαντήσω, ὅχι τώρα, ἀλλὰ σὲ λίγες μέρες, σ' ἓνα βιβλίον ποῦ μαζὺ μὲ τὸ μουσουργὸ κ. Γεώργιον Ἀξιώτη θὰ βγάλουμε γιὰ τὸ Ὀδῆο. Ἐἴτε στὸ τέλος, γιὰ ἐπίλογον θὰ γράψω ὅπως πρέπει.

Ἐδῶ θέλω νὰ πῶ μόνον δύο πράγματα. Πρῶτον ν' ἀπορήσω μὲ τὴν εὐαφρότητα τῶν εἰδικῶν ποῦ ἀνκμιχθήκανε σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ μὲ βρῖσανε, χωρὶς νὰ λάβουν οὔτε κἂν τὸν κόπον νὰ διαβάσουν ὅ,τι ἔγραψα, ἀλλ' ἐστήριξαν τὴν ὑβριστικὴ ἐπίθεσίν τους σὲ μερικὰ ἀνάξια μωρολογήματα ποῦ δὲν διεμνηεύουν τὸ ἀληθινὸ πνεῦμα τῆς πολεμικῆς μου, ἀλλὰ λένε σὲ πολλὰ ὀλοσδιόλου διαφορετικὰ πράγματα, δὲν ξέρω ἂν ἀπὸ παρεξήγησιν ἢ ἀπὸ σκοπὸ. Καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς παρερμηνείας αὐτῆς ἄς ἀκουσθοῦν τὰ ἐξῆς: Εἶπανε ὅτι ἐγὼ τᾶβαλα μὲ τὸ Ὀδῆο, γιατί, λέει, δὲν καλλιερῶ τὴν ἐθνηκὴ μουσικὴ, καὶ ὅτι εἶχα τὴν ἀπαίτησιν τὸ Ὀδῆο νὰ βγαῖε μεγαλοφώνως. Ποῦ τὰ νύσαν γραμμῆν κ' αὐτὰ, ἀπορῶ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ μένω κατάπληκτος! Γιατί, ὠρισμένως, πρέπει νὰ εἶναι βλάκας κανεὶς γιὰ νὰ γράψῃ τέτοια πράγματα. Ἐγὼ εἶπα μόνον τὰ ἐξῆς κατὰ λέξιν στὰ φύλλα τῶν «Καιρῶν» τῆς 24ης καὶ 25ης Νοεμβρίου τοῦ περασμένου χρόνου στὸ κεφάλαιο μὲ τὸν τίτλον «Τὰ δημοτικὰ τραγούδια»: «Ἐχομε ἓναν πολῦτιμον καὶ ἀνεχτήμητον θησαυρὸν στὸν τόπον μας, τὰ δημοτικὰ μᾶς τραγούδια, ποῦ

πνοὴ αὐτὸ ἀπὸ τὰ χεῖλη του! Ὁ Ποιητὴς ποῦ πρέπει νὰ εἶναι διὰπλατὰ ἀνοιχτὰ τὰ παραθύρια του στὴ ζωὴ, ἀπληστα θέλοντας νὰ δοκιμάζῃ ὅλο καὶ καινούργιες ἡδονὰς καὶ καινούργιους καημούς. Ὁ Ποιητὴς ὁ ἀκούρατος ἀγαπητικὸς τῆς τραγικῆς ὠραιότητος τῆς ὑπαρξῆς. Ποῦ τραγουδεῖ μὲ τὴν ἰδίαν ἀγάπην τὸν οὐρανὸν καὶ τὴ θαλάσσαν, τίς χαρὰς καὶ τὰ δάκρυα. Ποῦ φέρνει στὰ χεῖλη του διονυσιακὰ μεθώντας, ὅλα τὰ ὠραῖα ποτήρια τῆς Ζήσης.

Τέτοιος, δυστυχῶς, δὲν εἶναι ὁ κ. Καβάφης. Κυτᾶζει τὴ ζωὴ μέσα ἀπὸ τ' ἀψηλὰ τεῖχην, ποῦ, ὅπως ὁ ἴδιος μᾶς λέει, κάπιοι ἔχτισαν γύρω του. Κ' εἶναι φριχτὰ ἀψηλὰ τὰ τεῖχην τῆς σκλαβιάς καὶ μαραζάρικη καὶ ἀρρωστημένη ἡ ψυχὴ ποῦ ἀναστενάζει ἐκεῖ μέσα—δυστυχῶς, γιὰ τὴν ὠραῖαν ποίησιν τοῦ κ. Καβάφης, ποῦ τόσα πράγματα θὰ μᾶς ἔλεγε ἂν ἐβγαίνει στὸν ἥλιον καὶ στὰ λουλούδια, στὶς χιονιὰς καὶ τίς μπόρες.

Ὅταν ἐπιπόλαια κυτᾶζει τὴ ζωὴ, σκλάβος τῆς γίνεσαι καὶ παιγνίδι, πεινῶντας ἀπ' τὴ χαρὰ στὸν πόνον καὶ ἀπ' τὸν πόνον στὴ χαρὰ. Ὅταν βαθυτέρα τὴν κυτᾶζει, νοιώθει τὴ φριχτὴν ματαιότητα κάθε χερνομίας καὶ κάθε κρυγῆς. Ἀνεγγίχτος εἶσαι ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ ἀπὸ τὸν πόνον. Κι ὅταν ἀκόμα

πῶς βραχίαι κυτᾶζει τὴν ὑπαρξιν, τόσο πῶς ἁρμονικὴ καὶ τόσο πῶς ὠραῖα θὰ τὴνη βρεῖς. Θὰ δεῖς, ἓνας ρυθμὸς συνταράζει σ' ἓνα μουσικὸ ξέσπασμα ἀνεκλάλητης χαρᾶς, ὅλα τὰ πράγματα ποῦ ζοῦνε καὶ βιάζονται, γιατί ξέρον πὼς γρήγορα θὰ πεθάνουν. Οἱ διάκρισες χαρᾶς καὶ πόνου, ὁμορφίας καὶ ἀσκήμιας δὲν ὑπάρχουν πιά. Ὅλα ἀδερφώνονται καὶ μεθοῦνε κυτᾶζοντας τὸν ἥλιον. Ὡ! δὲν ὑπάρχει πῶς πολῦτιμον ἀπὸ τὴ ζωὴ!

Κ' ἓνας ποῦ θέλει μὲ τὸ μέταλλον ἢ μὲ τοὺς ἡχους ἢ μὲ τὰ λόγια νὰ διακρινεῖ τίς στιγμὰς τῆς ζωῆς του, πρέπει βαθειὰ πρῶτα νὰ σκύβῃ καὶ νὰ κούσει τὴ μουσικὴ ποῦ κλειοῦν τὰ πράγματα καὶ οἱ ἄνθρωποι. Ἄλλοιως μὲ ὅλη τὴ φαινομενικὴ στοχαστικότητά του πολὺ ἐπιπόλαια ἀναλαβαίνει τὴ βαρύντη ἐυθύνη νὰ ὀδηγήσῃ καὶ νὰ διαπλάσῃ τίς ψυχὰς.

Μήτε ἐπιπόλαια αἰσιόδοξος, μήτε στενοσόνορα πεσιμιστὴς πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς. Ἡ νύχτα τῆς ζωῆς εἶναι γεμάτη ἀστρα. Κι ὅσο πῶς σκοτεινὴ ἢ νύχτα, τόσο πῶς λαμπερὰ τ' ἀστρα. Ἐἴτε σ' ἓνα σκαλοπάτι πῶς ἀψηλὸ, ἀποκορυφώνονται καὶ σμίγουν καὶ πλέριες γίνονται οἱ δύο στενεὲς ἀντίληψες.

Νὰ ξέριες τὴ φρίκην τῆς ζωῆς, τὴ ματαιότητα

καὶ τραγικότητα καὶ νὰ μὴ σπᾶς, παρὰ ν' ἀντέχεις καὶ νὰ χαίρεσαι τὸ θεῖμα τῆς ζήσης. Ὅσο πῶς ἀρμυρὰ τὰ δάκρυα τόσο πῶς ἡδονικὰ σοῦ δίνουν τὴ συναίσθησιν πὼς ζεῖς. Νὰ ζεῖς, ν' ἀπλώνεις τὰ χεῖρια σου, τοὺς λογισμούς, νὰ χαίρεσαι τὸν ἥλιον καὶ τίς βροχὰς, νὰ νοιώθεις τὸ χυμὸ τῆς ζωῆς ν' ἀνεβαίνει καὶ νὰ φουντώνει καὶ νὰ ξεφουντώνει μέσα στὸ αἷμα σου, νὰ ξέριες πὼς θὰ πεθάνεις καὶ νὰ τὰ φωτοστεφανάσεις ὅλα μὲ τὸν ἡδονικότατον γαλάζιον κύκλον τῶν ἐφήμερων καὶ τῶν ἐτοιμοθάνατων. Ἡ νύχτα κ' ἡ θλίψη ὀρμηὴ νὰ σοῦ γενεῖ γιὰ τὸ φῶς καὶ τὴ χαρὰ. Νὰ, τὸ εὐρυμέτωπον, τὸ ὀλοκληρωτικόν, τὸ θεῖκόν κήρυγμα τῆς Ποίησης!

Τέτοιος δὲν εἶναι ὁ κ. Καβάφης. Στάθηκε στὴ μέση. Δὲν μπόρεσε νὰ δεῖ ταυτόχρονα τὴ διπλοπρόσωπην ἀκρυόγελον ζωὴν. Τέτοιος κανέναν ἀπὸ ὄσους δικούς μᾶς γράφουν σήμερα δὲν εἶναι. Θαρρεῖς κ' ἡ σκέψιν δὲ μείτωσε ἀκόμα ἢ πὼς εὐτύς ὡς μείτωσε στέκει στὴ μέση περιφροσὴ καὶ τὴν παίρνει ὁ δισταγμὸς καὶ ὁ φόβος. Ἐχομε θαρρεῖς καὶ στὴ φιλολογικὴ ζωὴ μᾶς ὅλους τοὺς πόθους τῆς νιότης καὶ ὅλες τίς ἀνικανότητες τῶν γερατειῶν.

Κάστρο (τῆς Κρήτης), 4[12]909.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ